

Αθήνα, 28.06.2010
ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ.: ΕΥΤΟΠ/Α/ΦΧVII/1291

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΜΕΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ»

ΜΟΝΑΔΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση: Θεμιστοκλέους 87

Ταχ. Κώδικας: 10681, Αθήνα

Πληροφ. : Μ. Κόμβου – Λ. Μπλουγούρα

Τηλέφωνο: 210- 3307620-618

Τηλεομοιοτυπία (Fax): 210-3307642

ΠΡΟΣ: όπως Π.Α.

ΘΕΜΑ: Αποστολή εγκυκλίου για τη διενέργεια σωστικών ανασκαφών σε τεχνικά έργα τρίτων.

- Σχετ.: 1. Ο Ν. 3840/2010 (ΦΕΚ 53/Α/31.3.2010) «Αποκέντρωση, απλοποίηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013 και άλλες διατάξεις»
2. Η αρ. 3785/22.06.2010 εγκύκλιος της Γενικής Γραμματέως Πολιτισμού

Σας αποστέλλουμε συνημμένως την αρ. 3785/22.06.2010 εγκύκλιο της Γενικής Γραμματέως Πολιτισμού, που ακολούθησε τη δημοσίευση του άρθρου 10, παρ. 15 του α΄ σχετικού Νόμου, και αφορά στη διενέργεια σωστικών ανασκαφών σε τεχνικά έργα τρίτων που χρηματοδοτούνται είτε από το ΕΣΠΑ, είτε από άλλη πηγή χρηματοδότησης. Στην ίδια εγκύκλιο περιλαμβάνεται υπόδειγμα μνημονίου συνεργασίας για τη διενέργεια αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, το οποίο υποχρεούνται να συνυπογράφουν ο κύριος του έργου και η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για κάθε περαιτέρω διευκρίνιση σχετικά με το θέμα.

Η Γενική Γραμματέας
Λίνα Μενδώνη

Εσωτ. Διανομή:

1. Γραφείο Γενικής Γραμματέως
2. ΕΥΤΟΠ: Μονάδα Α΄.

Ακριβές Αντίγραφο
Η Προϊσταμένη της Μονάδας Δ΄

Κ. Ντέντε

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

European Commission

Regional Policy
Rue Pere de Deken
SM1 – 4/96, G1040
Brussels - Belgium

ΑΡΧΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ (Αρχή Πιστοποίησης)

Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας
Διεύθυνση: Ναυάρχου Νικοδήμου 11 & Βουλής, 105 57 Αθήνα

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (Αρχή Ελέγχου)

Υπουργείο Οικονομικών - Γενικό Λογιστήριο
Διεύθυνση: Πανεπιστημίου 57, 105 64 Αθήνα

Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας

Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΕΥΣΣΑΑΠ)

Μητροπόλεως 3, 101 80 Αθήνα

Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΥΣ)

Νίκης 5-7, 101 80 Αθήνα

Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης (ΕΥΘΥ)

Νίκης 10, 105 63 Αθήνα

Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ)

Αγ. Φιλοθέης 2, 105 56 Αθήνα

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ "Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη"

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
Αεροπόρου Παπαναστασίου 34Β, 115 27 Αθήνα

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ "Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας"

Υπουργείο Μεταφορών, Υποδομών και Δικτύων
Κόνιαρη 15, 114 71 Αθήνα

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Μεταφορών

Υπουργείο Μεταφορών, Υποδομών και Δικτύων

Αγ. Σοφίας 10, 154 51 Ν. Ψυχικό, Αθήνα

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ "Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα"
Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας
Μεσογείων 56, 115 27 Αθήνα

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΚΠ Interreg III
Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας
Λεωφ. Γεωργικής Σχολής 65, 570 01 Πυλαία Θεσσαλονίκη

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης
Ηροδότου 20, 691 00 Κομοτηνή

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
Λεωφ. Γεωργικής Σχολής 65, 570 01 Πυλαία Θεσσαλονίκη

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας
Διοικητήριο - ΖΕΠ, 501 00 Κοζάνη

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Θεσσαλίας
Σωκράτους 111, 413 36 Λάρισα

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας
Υψηλάντου 12, 351 00 Λαμία

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Ηπείρου
8ης Μεραρχίας 5-7, 454 45 Ιωάννινα

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
ΝΕΟ Πατρών – Αθηνών 28, 264 41 Πάτρα

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Πελοποννήσου
Τέρμα Ερ. Σταυρού, 221 00 Τρίπολη

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Ιονίων Νήσων
Εθν. Παλαιοκαστρίτσας Αλυκές Ποταμού, 491 00 Κέρκυρα

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Αττικής
Λεωφ. Συγγρού 98 - 100, 117 41 Αθήνα

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Κρήτης
Δουκός Μποφώρ 7, 712 02 Ηράκλειο

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου
1ο χιλ. Μυτιλήνης – Λουτρών, 811 00 Μυτιλήνη

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου
Παντελή Βάρδακα & Σάκη Καραγέωργα, 841 00 Ερμούπολη

**Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού, Διαχείρισης και Εφαρμογής Δράσεων του Υπουργείου
Τουριστικής Ανάπτυξης**
Υπουργείο Πολιτισμού & Τουρισμού
Αμαλίας 12, 105 57 Αθήνα

ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 22/6/2010

Α.Π. :

Προς :

1. κ. ΓΔΑΠΚ
2. κ.κ. Διευθύντριες α) Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, β) Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων
3. κ.κ. Προϊσταμένους Περιφερειακών Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΤ

Κοιν. :

1. κ. Υπουργό Πολιτισμού και Τουρισμού
2. Γραφείο κ. Γενικής Γραμματέως Πολιτισμού
3. ΕΥΤΟΠ

Θέμα : Διενέργεια σωστικών ανασκαφών σε Τεχνικά Έργα τρίτων

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εγκύκλιος συντάχθηκε για να διευκολύνει τις αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες που καθίστανται αναγκαίες, στις περιπτώσεις των δημόσιων τεχνικών έργων που χρηματοδοτούνται είτε από το ΕΣΠΑ, είτε από οποιαδήποτε άλλη πηγή χρηματοδότησης (Εθνικοί Πόροι Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, κλπ). Σημειώνεται ότι **η παρούσα εγκύκλιος δεν αφορά στα μεγάλα δημόσια έργα** (π.χ. Εγνατία Οδό, Μητροπολιτικό Σιδηρόδρομο Αθηνών και Θεσσαλονίκης, ΟΣΕ, κλπ) για τις σωστικές ανασκαφές των οποίων επιλαμβάνεται η Επιτροπή Μεγάλων Έργων που έχει για το σκοπό αυτό συσταθεί στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Κατά τη διάρκεια του Γ' Κ.Π.Σ. οι αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ.Τ εκτέλεσαν πλήθος σωστικών ανασκαφών σε τεχνικά έργα που χρηματοδοτήθηκαν από πόρους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Η διαδικασία για τη χρηματοδότηση αυτών των σωστικών ανασκαφών είχε προσδιοριστεί με βάση την

εγκύκλιο της Γενικής Γραμματέως 6418/27-5-2003, η οποία και εφαρμόστηκε τα επόμενα χρόνια χωρίς να εκδοθεί άλλη οδηγία. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι σωστικές ανασκαφές πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες, στο πλαίσιο των προϋπολογισμών και των χρονοδιαγραμμάτων που καθορίστηκαν σε συμφωνία με τον κατά περίπτωση κύριο του έργου και την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Ωστόσο, δεν έλειψαν και προβληματικές περιπτώσεις: παρατηρήθηκαν προβλήματα και δυσλειτουργίες ή και παρεκκλίσεις από την εφαρμογή της προαναφερθείσας εγκυκλίου. Επίσης προέκυψε εκ των πραγμάτων η ανάγκη να χρηματοδοτηθούν και άλλες ενέργειες για την προστασία των μνημείων, πέραν των σωστικών ανασκαφών, όπως η απλή παρακολούθηση των τεχνικών έργων ή πρόσθετα μέτρα προστασίας των μνημείων. Η εμπειρία, θετική και αρνητική, από τη διενέργεια σωστικών ανασκαφών στο Γ' Κ.Π.Σ., οδήγησε το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού να αναλάβει μία σειρά από πρωτοβουλίες, ούτως ώστε οι αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες στο ΕΣΠΑ να υλοποιηθούν σωστά και αποτελεσματικά, χωρίς προβλήματα για τις Υπηρεσίες του Υπουργείου, αλλά και χωρίς αδικαιολόγητες ή υπέρογκες δαπάνες και καθυστερήσεις στην εκτέλεση των τεχνικών έργων.

2. Πρωτοβουλίες του Υπουργείου εν όψει του ΕΣΠΑ

Το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού ανέλαβε την πρωτοβουλία να περιληφθεί ειδική αναφορά στον Ν. 3840/2010 (ΦΕΚ 53/Α/31-3-2010) «Αποκέντρωση, απλοποίηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007 – 2013 και άλλες διατάξεις», η οποία αφορά στη διενέργεια των σωστικών ανασκαφών σε τεχνικά έργα τρίτων. Ειδικότερα, στο άρθρο 10, παρ. 15 του Νόμου, περιλαμβάνεται η ακόλουθη διάταξη: «Στο άρθρο 25 του ν. 3614/2007 προστίθεται παράγραφος 9 ως εξής: «9. Οι δαπάνες αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών που προκαλούνται κατά την εκτέλεση συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση δημόσιων τεχνικών έργων υπό την

έννοια του ν. 1418/1984 (ΦΕΚ 55 Α'), όπως αυτός ισχύει, χρηματοδοτούνται από τον κύριο του έργου και αφορούν: α) την αρχαιολογική παρακολούθηση των εργασιών από την αρμόδια Υπηρεσία Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, β) τη διενέργεια σωστικών ανασκαφών, κατά την έννοια του άρθρου 37 του ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153 Α') και γ) τη λήψη προληπτικών μέτρων προστασίας των μνημείων έναντι κινδύνων κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου ή και κατά τη φάση της λειτουργίας του. Εφόσον ο προϋπολογισμός των δαπανών αυτών υπερβαίνει το 5% επί του συνολικού προϋπολογισμού του έργου, εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού μετά από αιτιολογημένη γνώμη των αρμόδιων Κεντρικών Συμβουλίων του ίδιου Υπουργείου».

Η δεύτερη πρωτοβουλία αναφέρεται στις Επιχειρησιακές Συμφωνίες Υλοποίησης (ΕΣΥ), οι οποίες υπεγράφησαν από την κ. Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και τους κ.κ. Γενικούς Γραμματείς των 13 Περιφερειών της χώρας. Οι 13 αυτές ΕΣΥ περιλαμβάνουν την εξειδίκευση των χρηματοδοτήσεων κάθε ΠΕΠ ανά τομέα, καθώς και τις κύριες κατευθύνσεις για την υλοποίηση των Περιφερειακών Προγραμμάτων. Σε κάθε ΕΣΥ έχει προσαρτηθεί ένα ειδικό κείμενο (Παράρτημα) με τίτλο: «ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ», το οποίο έχει ως εξής:

«Το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού έχει την αρμοδιότητα του στρατηγικού σχεδιασμού στον Τομέα του Πολιτισμού, καθώς και την αρμοδιότητα του συντονισμού και της εποπτείας της συνολικής εφαρμογής των δράσεων στο τομέα αυτό. Η Ειδική Υπηρεσία Τομέα Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, δύναται να ασκεί καθήκοντα ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, στα επιχειρησιακά προγράμματα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», «Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη», «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», «Ψηφιακή Σύγκλιση», «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», «Διοικητική Μεταρρύθμιση», «Αλιεία», «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» και σε όλα τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα, μετά από γνώμη και των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών, καθώς και αρμοδιότητες διαχείρισης του εθνικού αναπτυξιακού προγράμματος του Τομέα

Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 10 του άρθρου 7 του Ν. 3840/10.

Το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού έχει την αποκλειστική ευθύνη για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και μελέτες που αφορούν στον τομέα των αρχαιοτήτων και των μνημείων, την οποία ασκεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3028/2002. Πριν από την υποβολή προτάσεων προς ένταξη σε επιχειρησιακό πρόγραμμα, οι οποίες αφορούν στους ανωτέρω τομείς οι δυνητικοί δικαιούχοι εξασφαλίζουν την έγκριση του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην παράγραφο 8 του άρθρου 21 του Ν. 3614/07.

Πριν από την υποβολή προτάσεων προς ένταξη σε επιχειρησιακό πρόγραμμα πράξεων που αφορούν στην ίδρυση ή την επέκταση ή στον εκσυγχρονισμό ή στην με οποιονδήποτε τρόπο χρηματοδότηση μουσείου που ιδρύεται από ή ανήκει σε άλλο νομικό πρόσωπο, προαπαιτείται η αναγνώριση του μουσείου αυτού από το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 45 του Ν. 3028/02, και στην εκ του ιδίου Νόμου προβλεπόμενη απόφαση του κ. Υπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού.

Για τις υπόλοιπες πράξεις που προτείνονται από τρίτους φορείς και αφορούν σε λοιπές υποδομές ή θεσμούς σύγχρονου πολιτισμού (π.χ. πολιτιστικά κέντρα κ.λ.π.), το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού θα λαμβάνει γνώση των προτάσεων και των εντάξεων που θα ακολουθούν.

Κάθε πρόταση τεχνικού έργου πρέπει, προκειμένου να αξιολογηθεί από την αρμόδια διαχειριστική αρχή ή ενδιαμέση διαχειριστική αρχή, να συνοδεύεται από έγγραφο της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, με το οποίο θα βεβαιώνεται η ανάγκη ή μη για την πραγματοποίηση αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών. Το ανωτέρω έγγραφο εκδίδεται εντός 10 ημερών από την υποβολή της σχετικής αίτησης. Οι δαπάνες αυτών των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, που προκαλούνται κατά την εκτέλεση συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση δημόσιων τεχνικών έργων, αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες, εφόσον πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 15 του άρθρου 10 του Ν. 3840/10».

3. Το Νομικό Πλαίσιο, όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά τις ανωτέρω πρωτοβουλίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού

Μετά τις πρωτοβουλίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού διαμορφώθηκε ένα νέο πλαίσιο για τη διενέργεια αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών. Στο νέο αυτό πλαίσιο εξακολουθούν προφανώς να ισχύουν όλες οι προβλέψεις του Ν. 3028/02, και ειδικότερα ότι:

1. «Η ανασκαφή για τη διάσωση μνημείου που αποκαλύπτεται κατά την εκτέλεση τεχνικού έργου ..... (σωστική ανασκαφή) διενεργείται από την Υπηρεσία» (άρθρο 37, παρ. 1). Διευκρινίζεται ότι: «ως Υπηρεσία νοείται η αρμόδια Περιφερειακή Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού» (άρθρο 2, παρ. στ) δηλαδή η αντίστοιχη Εφορεία Αρχαιοτήτων.
2. «Η σωστική ανασκαφή χρηματοδοτείται από τον κύριο του έργου εφόσον πρόκειται για δημόσιο τεχνικό έργο υπό την έννοια του Ν. 1418/84 όπως αυτός ισχύει κάθε φορά ...» (παρ. 6 του άρθρου 37).

Επιπλέον, με τις διατάξεις του Ν. 3840/2010 (άρθρο 10, παρ. 15) ισχύουν τα ακόλουθα:

1. Ως επιλέξιμες δαπάνες νοούνται πλέον όχι μόνον οι δαπάνες για τη διενέργεια σωστικών ανασκαφών με τη στενή έννοια του όρου, αλλά γενικότερα οι δαπάνες που αφορούν: «α) στην αρχαιολογική παρακολούθηση των εργασιών ..., β) στη διενέργεια σωστικών ανασκαφών ... και γ) στη λήψη προληπτικών μέτρων προστασίας των μνημείων». Για το λόγο αυτό, δεν αναφερόμαστε πλέον σε χρηματοδότηση σωστικών ανασκαφών, αλλά σε χρηματοδότηση «αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών», χρησιμοποιούμε δηλαδή έναν ευρύτερο όρο, υποσύνολο του οποίου αποτελούν οι σωστικές ανασκαφές.
2. Καταργείται το ανώτατο όριο επιλέξιμης χρηματοδότησης για σωστικές ανασκαφές και μόνον, το οποίο στο Γ' ΚΠΣ ήταν 10% επί του συνολικού προϋπολογισμού του έργου. Ταυτόχρονα, τίθεται μία πιο ουσιαστική για την προστασία των μνημείων ασφαλιστική δικλείδα, σύμφωνα με την οποία, το εξ' αρχής και συγχρόνως με την ένταξη των τεχνικών έργων καθοριζόμενο όριο επιλέξιμης χρηματοδότησης ορίζεται στο 5% επί του συνολικού προϋπολογισμού του έργου. Στην περίπτωση όμως κατά την οποία κριθεί ότι η ασφάλεια, η

προστασία και η συντήρηση των μνημείων απαιτεί ο προϋπολογισμός των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών να υπερβεί το 5% του συνολικού προϋπολογισμού του έργου, τότε αυτός «εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού μετά από αιτιολογημένη γνώμη των αρμόδιων Κεντρικών Συμβουλίων» ανεξαρτήτως του τελικά διαμορφωθησόμενου ποσοστού επί του συνολικού προϋπολογισμού του έργου.

Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω διατάξεων, ο κύριος του τεχνικού έργου χρηματοδοτεί στο σύνολό τους τις δαπάνες των αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών (παρακολούθηση των εργασιών, αποψιλώσεις, καθαρισμούς, διερευνητικές τομές, αφαίρεση επιφανειακού στρώματος, ανασκαφές, αποτυπώσεις, λήψη μέτρων προστασίας των μνημείων, φωτογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση, συντήρηση και ανάδειξη ευρημάτων, φύλαξη ανασκαφικών χώρων, αμοιβές του απαιτούμενου προσωπικού, εξασφάλιση υλικοτεχνικής υποδομής κλπ). Στην περίπτωση των τεχνικών έργων που είναι ενταγμένα στο ΕΣΠΑ, οι δαπάνες αυτές θα χρηματοδοτηθούν, με τη μορφή αυτοτελούς υποέργου, όπως παρουσιάζεται στη συνέχεια, από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα στο οποίο έχει ενταχθεί το τεχνικό έργο.

Οι αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη των Εφορειών Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.Τ., οι οποίες θα έχουν την επιστημονική διεύθυνση, την οργάνωση και την ευθύνη των ανασκαφών, την προστασία, συντήρηση, μελέτη και δημοσίευση των ευρημάτων, χωρίς καμία ανάμειξη του κυρίου του έργου ή των αναδόχων ή παντός τρίτου. Τα επιστημονικά - αρχαιολογικά δεδομένα, καθώς και η αξιοποίηση γενικά του ανασκαφικού υλικού, ανήκουν αποκλειστικά στις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού.

4. Υποχρεώσεις των Εφορειών Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.Τ

Για τον καλύτερο προγραμματισμό των εργασιών και την κατάρτιση του προϋπολογισμού, ο κύριος του έργου θα πρέπει να ενημερώσει εγγράφως και έγκαιρα, δηλαδή από το στάδιο του σχεδιασμού, τις αρμόδιες Εφορείες

Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.Τ. για το προς εκτέλεση έργο. Οι Εφορείες Αρχαιοτήτων οφείλουν **εντός δέκα (10) ημερών** να ενημερώσουν εγγράφως τον κύριο του έργου, αν στο έργο πιθανολογείται ότι θα αποκαλυφθούν αρχαιολογικά ευρήματα, επισημαίνοντας ταυτόχρονα εάν είναι αναγκαίο ή όχι να διενεργηθούν αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες.

Στην περίπτωση που η υπάρχουσα αρχαιολογική γνώση δεν διευκολύνει την εκ των προτέρων εκτίμηση για την ύπαρξη ή μη αρχαίων, η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων, θα δίνει τη σύμφωνη γνώμη της **εντός πέντε (5) ημερών**, για την εκτέλεση του τεχνικού έργου, υπό τον όρο ότι κατ' αρχάς θα γίνεται χρήση ελαφρών εκσκαφικών μηχανημάτων, υπό την παρακολούθηση εντεταλμένων υπαλλήλων της, και στην περίπτωση που αποκαλυφθούν αρχαία, θα ακολουθεί η ανασκαφική έρευνα.

Υπάρχουν οι εξής περιπτώσεις, για τις οποίες απαιτείται η δημιουργία υποέργου αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών:

1. Εάν εξ αρχής έχει διαπιστωθεί η ανάγκη διενέργειας ανασκαφών ή άλλων εργασιών (π.χ. άμεσα μέτρα προστασίας μνημείων). Στην περίπτωση αυτή δημιουργείται υποέργο αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στη συνέχεια. Στο φυσικό αντικείμενο του υποέργου αυτού περιγράφεται το σύνολο των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών που απαιτούνται και αναλόγως διαμορφώνεται και ο προϋπολογισμός του.
2. Εάν δεν έχει διαπιστωθεί η ανάγκη για τη διενέργεια ανασκαφών ή άλλων εργασιών, αλλά απαιτείται η παρακολούθηση των εργασιών του τεχνικού έργου. Στις περιπτώσεις όπου η φύση του τεχνικού έργου (π.χ. γραμμικά έργα οδοποιίας ή δικτύων) ή ο ρυθμός υλοποίησής του (π.χ. ταυτόχρονη υλοποίηση εργασιών σε διαφορετικές θέσεις, εκτέλεση εργασιών το Σαββατοκύριακο κλπ) επιβάλλει, για την παρακολούθηση του έργου, την παρουσία προσωπικού που δεν μπορεί να καλυφθεί από το μόνιμο προσωπικό της Υπηρεσίας, τότε δημιουργείται εξ αρχής υποέργο αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, με μοναδικό αντικείμενο την

παρακολούθηση των εργασιών του τεχνικού έργου. Το προσωπικό που θα προσληφθεί αποκλειστικά για την παρακολούθηση του τεχνικού έργου θα πρέπει να είναι κάθε φορά το απολύτως απαραίτητο, όπως αυτό θα προκύπτει από σαφή αιτιολόγηση, η οποία θα ελέγχεται από τις αρμόδιες Κεντρικές Διευθύνσεις. Εάν κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης των εργασιών προκύψει η ανάγκη διενέργειας ανασκαφών, τότε, το τεχνικό δελτίο του υποέργου θα αναπροσαρμοστεί, ως προς το φυσικό του αντικείμενο, αλλά και ως προς τον προϋπολογισμό του.

5. Διαδικασίες έγκρισης αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών

Σε όποια από τις παραπάνω περιπτώσεις (1 και 2 του κεφαλαίου 4) διαπιστωθεί η ανάγκη διενέργειας αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, οι Εφορείες Αρχαιοτήτων, μετά τις πρώτες συνεννοήσεις με τον κύριο του έργου, υποβάλλουν αναφορά προς την αρμόδια Διεύθυνση Αρχαιοτήτων (ΔΙΠΚΑ ή ΔΒΜΜ) του ΥΠ.ΠΟ.Τ. στην οποία θα τεκμηριώνεται η ανάγκη διενέργειας αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, και θα περιγράφονται με όσον το δυνατόν σαφέστερο τρόπο:

- α) Ο χώρος των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, σε συνάρτηση πάντοτε με τον αντίστοιχο χώρο, όπου πρόκειται να εκτελεσθεί το τεχνικό έργο,
- β) Το χρονοδιάγραμμα και ο προϋπολογισμός των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών,
- γ) Το χρονοδιάγραμμα και ο προϋπολογισμός του τεχνικού έργου σε συνεννόηση με τον κύριο του έργου.

Το χρονοδιάγραμμα και ο προϋπολογισμός των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, θα πρέπει να εκτιμώνται κατ' αρχήν με βάση την έκταση της περιοχής επέμβασης (π.χ. εμβαδόν του σκάμματος, προβλεπόμενα βάθη, χαρακτηρισμός των εγκειμένων αρχαίων που πιθανολογούνται, κλπ).

Οι παραπάνω απαιτήσεις τεκμηρίωσης του αιτήματος σε μεγάλο βαθμό καλύπτονται από το σχέδιο της μνημονίου συνεργασίας, το οποίο θα υποβάλλεται υποχρεωτικά από τις αρμόδιες Εφορείες Αρχαιοτήτων στις

Κεντρικές Διευθύνσεις του Υπουργείου. Κατά την κρίση τους, οι Εφορείες Αρχαιοτήτων μπορούν να συνοδεύουν το αίτημα και το σχέδιο του μνημονίου με αναλυτικότερα στοιχεία (επιστημονικά ή τεχνικά) που θα υποστηρίζουν την ανάγκη διενέργειας αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, καθώς και την προβλεπόμενη έκτασή τους.

Στη συνέχεια, η αρμόδια Διεύθυνση Αρχαιοτήτων, προχωρεί στις ακόλουθες ενέργειες:

1. Εάν ο προϋπολογισμός των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών δεν υπερβαίνει το 5% του συνολικού προϋπολογισμού του έργου, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στοιχεία, όπως και συγκριτικά στοιχεία άλλων παρόμοιων αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών, η αρμόδια Διεύθυνση Αρχαιοτήτων αποφαινεται επί του προϋπολογισμού και του χρονοδιαγράμματος των προτεινόμενων αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών **εντός δεκαπέντε (15) ημερών το αργότερο.**
2. Εάν ο προϋπολογισμός των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών υπερβαίνει το 5% του συνολικού προϋπολογισμού του έργου, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στοιχεία, όπως και συγκριτικά στοιχεία άλλων παρόμοιων αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών, η αρμόδια Διεύθυνση Αρχαιοτήτων εισηγείται στο αρμόδιο Κεντρικό Συμβούλιο του Υπουργείου επί του προϋπολογισμού και του χρονοδιαγράμματος των προτεινόμενων αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών το ταχύτερο δυνατόν, και κατά κανόνα εντός δεκαπέντε ημερών, προκειμένου να εκδοθεί η σχετική γνωμοδότηση και, στη συνέχεια, η Υπουργική Απόφαση.

Στην περίπτωση 2 του κεφαλαίου 4, εάν δηλαδή προκύψει η ανάγκη διενέργειας σωστικών ανασκαφών κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης του τεχνικού έργου, θα πρέπει να επαναληφθούν οι διαδικασίες που αναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο, προκειμένου να εξασφαλιστεί νέα έγκριση από το Υπουργείο.

Στη συνέχεια, υπογράφεται το μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του κυρίου του τεχνικού έργου και της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.Τ., όπως

αυτό προηγουμένως έχει προεγκριθεί από την αρμόδια Διεύθυνση Αρχαιοτήτων ή από τη σχετική με το θέμα Υπουργική Απόφαση, όπως προαναφέρθηκε. Υπόδειγμα μνημονίου συνεργασίας επισυνάπτεται στην παρούσα εγκύκλιο.

3. Εάν η αρχική εκτίμηση ήταν ότι ο προϋπολογισμός των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών θα μπορούσε να καλυφθεί από το ποσοστό του 5% του συνολικού προϋπολογισμού του έργου, και κατά την πορεία των ερευνών και εργασιών αποκαλυφθούν μνημεία, η έρευνα των οποίων απαιτεί μεγαλύτερη χρηματοδότηση, τότε οι αρμόδιες Εφορείες Αρχαιοτήτων υποβάλλουν το αργότερο **εντός δέκα (10) ημερών** πλήρη φάκελο με όλα τα αναγκαία στοιχεία στην αρμόδια Διεύθυνση Αρχαιοτήτων, η οποία εντός δεκαπέντε (15) ημερών εισηγείται στο αρμόδιο Κεντρικό Συμβούλιο επί του προϋπολογισμού και του χρονοδιαγράμματος των επιπλέον αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών. Στην περίπτωση αυτή υπογράφεται μεταξύ του κυρίου του τεχνικού έργου και της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων, παράρτημα στο αρχικά υπογραφέν μνημόνιο, το οποίο θα πρέπει να έχει ακολουθήσει την ανωτέρω περιγραφόμενη διαδικασία.

Στην περίπτωση κατά την οποία το τεχνικό έργο χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους, τότε το μνημόνιο συνεργασίας αρκεί για να προχωρήσει η χρηματοδότηση των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, όπως περιγράφεται στο επόμενο κεφάλαιο.

Προκειμένου να ενταχθεί το υποέργο των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών στη χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ, οι παραπάνω εγκρίσεις, όπως και το μνημόνιο συνεργασίας, είναι απαραίτητες προϋποθέσεις, για να πραγματοποιηθούν οι επόμενες ενέργειες. Δηλαδή, αμέσως μετά την υπογραφή του μνημονίου συνεργασίας, εντάσσεται, στο πλαίσιο του Τεχνικού Δελτίου της Πράξης, αυτοτελές υποέργο αυτεπιστασίας, με επιβλέπουσα υπηρεσία την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων. Το ενιαίο Τεχνικό Δελτίο της Πράξης, που υπογράφεται από το Φορέα Υλοποίησης του Τεχνικού Έργου.

Αμέσως μετά την ένταξη του υποέργου της αυτεπιστασίας στο αντίστοιχο έργο, οπότε καθίσταται γνωστός ο κωδικός του ΠΔΕ από τον οποίο θα χρηματοδοτηθεί το υποέργο, συντάσσεται από την Υπηρεσία σχέδιο Απόφασης Αυτεπιστασίας, το οποίο προωθείται στη ιεραρχία, ώστε να υπογραφεί από τον Υπουργό Πολιτισμού και Τουρισμού. Μετά την υπογραφή της Απόφασης Αυτεπιστασίας, υποβάλλεται στην αρμόδια Διαχειριστική Αρχή Τεχνικό Δελτίο Υποέργου από την Εφορεία Αρχαιοτήτων, το αποτελεί εφαρμογή του μνημονίου συνεργασίας.

Στην περίπτωση 2 του κεφαλαίου 4 της παρούσης, καθώς και στην περίπτωση 3 του παρόντος κεφαλαίου τα Τεχνικά Δελτία Υποέργου θα πρέπει να επικαιροποιούνται και να επανυποβάλλονται προκειμένου να εγκριθούν τα τροποποιημένα δεδομένα.

6. Διαδικασίες χρηματοδότησης και υλοποίησης αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών

Όπως προαναφέρθηκε, με την ένταξη του τεχνικού έργου σε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, το υποέργο των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών θα χρηματοδοτηθεί, κατά τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό του, από τον ίδιο κωδικό του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων που χρηματοδοτεί και το τεχνικό έργο. Για το σκοπό αυτό, η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων ορίζει υπόλογο και κατά τα λοιπά ακολουθείται η τακτική διαδικασία απόδοσης λογαριασμών και χρηματοδότησης του έργου, σύμφωνα με τους κανόνες του φορέα χρηματοδότησης.

Στην περίπτωση που ο κύριος του έργου αναλαμβάνει να εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών από άλλους πόρους (εθνική χρηματοδότηση ή ίδιοι πόροι), η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων ορίζει υπόλογο και ακολουθείται η τακτική διαδικασία απόδοσης λογαριασμών και χρηματοδότησης του έργου, σύμφωνα με τους κανόνες του φορέα χρηματοδότησης.

Οι σχετικές ενέργειες (προσλήψεις προσωπικού, προμήθειες υλικών, κλπ) θα διενεργούνται από την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.Τ. σύμφωνα με τις προβλέψεις του Π.Δ. 99/92, της ισχύουσας νομοθεσίας, καθώς και των εκάστοτε ισχυουσών εγκυκλίων της Γ.Γ. Πολιτισμού, οι οποίες καθορίζουν το πλαίσιο των προσλήψεων προσωπικού. Σημειώνεται ότι οι αναγκαίες προμήθειες εξοπλισμού (π.χ. φωτογραφικές μηχανές, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, κλπ) θα πρέπει να γίνονται μετά από τη σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής.

Κατά τα λοιπά, για την υλοποίηση των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών ισχύουν οι διαδικασίες παρακολούθησης αρχαιολογικών έργων δι' αυτεπιστασίας (τήρηση ημερολογίου έργου, ΒΑΚΧΕΠ, ΣΑΥ - ΦΑΥ, κλπ).

7. Περαίωση αρχαιολογικών εργασιών και ερευνών

Με την ολοκλήρωση του υποέργου των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών τηρούνται οι διαδικασίες κλεισίματος των υποέργων αυτεπιστασίας (έκδοση Βεβαίωση Περαίωσης, Απολογιστική Έκθεση, κλπ). Σημειώνεται ότι η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων οφείλει να τηρήσει πλήρη φάκελο του έργου, προκειμένου να παρουσιάζονται όλα τα στοιχεία σε ενδεχόμενους ελέγχους.

Επίσης, αμέσως μετά την ολοκλήρωση των ανασκαφικών εργασιών στο σύνολο ή σε αυτοτελές τμήμα του έργου, ακολουθεί η κατά νόμο Απόφαση για την προστασία των αρχαίων, μετά από γνωμοδότηση του αρμόδιου Κεντρικού Συμβουλίου.

Υπογραμμίζεται ότι οι Εφορείες Αρχαιοτήτων θα πρέπει να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για την ταχεία ολοκλήρωση των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, στο μέτρο πάντοτε που αυτές κρίνονται αναγκαίες για το τεχνικό έργο, και για τον περιορισμό του σχετικού κόστους και χρόνου στο ελάχιστο δυνατό. Για το σκοπό αυτό, οι αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες αποτελούν προτεραιότητα στο ετήσιο πρόγραμμα δράσης των Εφορειών Αρχαιοτήτων, για τη διενέργεια των οποίων οι Εφορείες θα διαθέτουν, εφόσον αυτό είναι δυνατόν, και

στελέχη από το μόνιμο προσωπικό τους, όπως και κάθε διαθέσιμο από την υπηρεσία τεχνικό μέσο. Ιδιαίτερα, οι σωστικές ανασκαφές στα πλαίσια δημόσιων τεχνικών έργων, θα πρέπει να περιορίζονται ως προς την έκτασή τους στο τμήμα εκείνο όπου εκτελείται το τεχνικό έργο και να επεκτείνονται πέραν αυτού μόνο όσο είναι απαραίτητο για την ορθή επιστημονική κατανόηση και αξιολόγηση των ευρημάτων, την τεκμηρίωση της συγκεκριμένης θέσης και την προστασία των μνημείων. Η πρόοδος των σωστικών ανασκαφών θα ελέγχεται περιοδικά, ανά τρίμηνα, από την αρμόδια Διεύθυνση Αρχαιοτήτων, καθώς και τη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Η Γενική Γραμματέας Πολιτισμού

Λίνα Μενδώνη

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Ο Προϊστάμενος Γραμματείας

**ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

- 1) Τις διατάξεις του Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς».
- 2) Τις διατάξεις του άρθρου 10§15 του Ν. 3840/2010 «Αποκέντρωση, απλοποίηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007 – 2013 και άλλες διατάξεις».
- 2) Την υπ' αριθμ. πρωτ. .... εγκύκλιο της Γενικής Γραμματέως Πολιτισμού.
- 3) Την από .... αίτηση του ... κυρίου του τεχνικού έργου.
- 4) Την από ... έγγραφη αναφορά της Εφορείας Αρχαιοτήτων προς την ... (αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.Τ.).
- 5) Την από ... απάντηση της ... (αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία Αρχαιοτήτων του ΥΠ.ΠΟ.Τ) ή την υπ' αριθμ. πρωτ. .... Υπουργική Απόφαση, η οποία εκδόθηκε μετά από γνώμη του Αρχαιολογικού Συμβουλίου.
- 6) ... (άλλα σχετικά έγγραφα, γνωμοδοτήσεις, αποφάσεις, κλπ).

Ο ... , νόμιμος εκπρόσωπος του ... έχει αναλάβει την υλοποίηση του έργου ... και εφεξής θα καλείται «κύριος του έργου» και ο Προϊστάμενος της ... Εφορείας .... Αρχαιοτήτων, συμφώνησαν και συναπεδέχθησαν τα εξής:

1. Προκειμένου να εκτελεσθεί το έργο: «.....» (τίτλος του τεχνικού έργου) με φορέα υλοποίησης ... (ονομασία του κυρίου του έργου) η ... Εφορεία ... Αρχαιοτήτων θα διενεργήσει αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες στο ... (περιγραφή του χώρου των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών). Ειδικότερα, οι αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες που θα διενεργηθούν περιγράφονται ως εξής:
  - α) Οι αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες θα αρχίσουν την ... και θα ολοκληρωθούν την ... Με την ολοκλήρωση των αρχαιολογικών ερευνών και

- εργασιών θα εκδοθεί η κατά νόμον Απόφαση για την προστασία των αρχαίων, μετά από γνωμοδότηση του αρμόδιου Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου.
- β) Οι αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: ... (συνοπτική περιγραφή των εργασιών).
- γ) Ο προϋπολογισμός των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών ανέρχεται σε ... και θα καλυφθεί εξ ολοκλήρου από ... (πηγή χρηματοδότησης).
2. Κατά την εφαρμογή του παρόντος μνημονίου συνεργασίας θα τηρούνται η εθνική και κοινοτική νομοθεσία και ειδικότερα οι κανόνες για τον ανταγωνισμό, την ανάθεση δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και τη δημοσιότητα.
  3. Εάν η πράξη συγχρηματοδοτηθεί από κοινοτικούς πόρους, ο κύριος του έργου διατηρεί τη συνολική ευθύνη της πράξης, επαληθεύει την πραγματοποίηση και την επιλεξιμότητα των αναφερομένων δαπανών, καθώς και την ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων ερευνών και εργασιών, πριν από τη δήλωση στην αρμόδια Διαχειριστική Αρχή.
  4. Η ... Εφορεία ... Αρχαιοτήτων που αναλαμβάνει τη διενέργεια των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, σύμφωνα με το παρόν μνημόνιο συνεργασίας, υποχρεούται να ενημερώνει τον κύριο του έργου για τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες σε βάρος της συγκεκριμένης πράξης. Ειδικότερα, στην περίπτωση που η πράξη θα συγχρηματοδοτηθεί από κοινοτικούς πόρους, η ... Εφορεία ... Αρχαιοτήτων υποχρεούται να υποβάλει έγκαιρα στον κύριο του έργου τα μηνιαία δελτία δήλωσης δαπανών και τα τριμηνιαία δελτία παρακολούθησης του υποέργου, όπως και κάθε άλλο στοιχείο που ενδεχομένως θα ζητηθεί από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή.
  5. Οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες από τους συμβαλλόμενους φορείς του μνημονίου συνεργασίας, πρέπει να αποδεικνύονται και να συνοδεύονται από εξοφλημένα τιμολόγια, ή όταν αυτό δεν είναι εφικτό, από λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας.
  6. Η διαδρομή ελέγχου θα καλύπτει όλα τα επίπεδα μέχρι και το επίπεδο του τελικού λήπτη των πιστώσεων.

7. Η ... Εφορεία ... Αρχαιοτήτων οφείλει να τηρεί φάκελο με τις οικονομικές και λοιπές συναλλαγές που διενήργησε και ο οποίες αφορούν την πράξη. Ο δε κύριος του έργου υποχρεούται να τηρεί πλήρη φάκελο με το σύνολο των στοιχείων που αφορούν την πράξη.

Για την ... Εφορεία Αρχαιοτήτων

Για τον κύριο του έργου

...

...